

ЉУДСКА ФИГУРА У БОЈИ ВАТРЕ И МРАКА ИЛИ О СЛИКАРСТВУ ВЛАДИМИРА ВЕЛИЧКОВИЋА

Слободан Лазаревић,
»Симбол и сугестија:
свет симбола и симболи света у
сликарству Владимира Величковића«,
Астимбо, Београд, 2003, стр. 239

У српском издаваштву и култури с краја 2003. године појавила се књига необичног изгледа, концепције и техничког квалитета. Монографија са једноставним насловом *Величковић* настала је, рекло би се, уманиру препознатљивог рукописа Слободана Лазаревића, који је о Владимиру Величковићу, о његовим сликама и симболизацији тог и таквог стваралаштва написао студију по свим критеријумима изванредну, особену и надасве са храбрим новим погледом који је у паралелама, контрастима и тумачењима изнова покренуо промишљања која долазе са становишта комплексног критичког става и истраживачког поступка. Ова монографија је таквога значаја и домета да је завредела и промоцију у једној од најзначајнијих институција, у Српској академији наука и уметности.

Слободан Лазаревић, аутор монографије *Величковић* крунисао је своје дугогодишње пручавање стваралаштва Владимира Величковића приступом који на један особен начин тумачи сликарско дело, отварајући многе аспекте проучавања, преко, у основи, односа сликарстава и књижевности, до најзначајнијих подухвата тумачења сликарства кроз антрополошко–филозофско мишљење, са посебним освртом на тумачења која се оваплоћују из тематског и мотивског склопа који долази из рафинираног стваралачког опуса са свим својим посебностима који се путем рецепције одсликавају и својим значењима емитују поруке уметничког дискурса симболизацијом и сугестијом. У овом

настајању монографије среле су се два концептуална погледа на свет који се у многим детаљима спајају, а у оним другим упућују на укрштене линије утицаја сликарског дела, односно изведених закључака на научан начин, с освртом на круцијалне вредности слике која није само то, већ и нешто више – у себи садржи композициону поставку, изграђени наративни систем, форме натопљене наносима боје и надасве јак израз којим се обраћа публици. Из целовитог стваралчког интегрисаног мишљења, које је уз помоћ сликарских остварња трансформисало идеје и мисаоност Величковићеву, упућују гледаоца, а у овом случају и читаоца, да се сусреће са истраживачем, аналитичарем, архитектором, професором, са сликаром који на уметничко–филозофичан начин показује призоре света. Монографија, својом другом страном, или паралелно, представља аутора Слободана Лазаревића који на врстан истраживачки начин прати сликара и кореспондира са његовим уметничким изразом; изазовима тумачења и подухватом духовног сапутника, врсном анализом уметничког дела и интерпетацијом која занатно помера границе и смисао упоређивања ставља у ред софистицираног подухвата, који га представља у светлу успешних књижевних критичара који су дали српској културној баштини изузетна дела која су се бавила сликарима.

Монографија *Величковић* која је у другом нивоу наслова именована »Симбол и Сугестија«, са дескрипцијом »Свет симбола и симболи света у сликарству Владимира Величковића« – значајно се разликује од нама до сада познатих монографија о сликарима. Структурално ова монографија је у распореду четири постављена дела: »Симбол – оруђе сликара«(1); »Типологија и функција« (2); »На висоравни XX века« (3) и »Лепота тек долази« (4).

Аутор монографије уочио је у сликарству Владимира Величковића огромну и значајну грађу на основу које је могао, као што је то учинио сликар, да додатним средствима критичара и теоретичара књижевности реконструше унутрашње стање неког догађаја, мотива или чињенице, критичким преиспитивањем стварности, значајним делом ослањајући се на сликареву визуру, а потом на сопствену способност сагледавања стварности света какав он јесте, какав је у неком времену био и какав може бити – приближавањем сугестији и функционалним коришћењем симбола. Као врлина аутору се може приписати способност јасног одређења путем типологије и његов однос према функцији симбола. Правећи конструкцију типологије симбола Лазаревић се одређује у форми дефиниције с посебним пописом предмета, ствари, простора и појмова: »на симболе интимног (орман, фиока, лампа, платно, белутак и итд), простора и времена (тела у покрету), ослонца (степенице, стрма равана, стабло), отклона (кука, кљун, троакар, вешала), аморфног (ватра, рана) и трансценденције (птица)«.

Лазаревић је на трагу, или на своме одабраном путу, каткад у дослуху са другим Величковићевим критичарима који уочавају сликарев свет, пројектован путем апокалиптичних призора, са тенденцијама приказивања сваковрсне реалности, у сталном изразу покрета и нагомилане снаге у том покрету, са силом која разара, цепа и мрви све, па и сопствено ткиво. На платну је често

постављена сцена трагичног; срећемо се са призорима катаклизме универзалних знакова, призорима који се на све могу односити у широком потезу и кичице и ума, просуте боје која симболизира мрак, и боје која се из те натопљене црне и збијене масе пробија као ватра, као рана, као подсећање да је ту до неког трена пре био моћан живот, јер како би се иначе толика крв могла јавити и пролити из тела, која моћно, иако на вешалима, или са нарушеним изгледом и распуклинама до костију притискају површину платна, или дубоко у њега урањају, или из њега искачу, отимајући се од метафизичке несреће.

Слободан Лазаревић се у монографији *Величковић* одмакао од ранијих односа према сликарству, међу којима је и оно које се односило на самог Величковића, у погледу сфера и значаја уметничког израза који функционално утичу на преиначење митског обрасца. У овом случају путем специфичног хумора, кога Лазаревић налази у необичном облику, легенде се распадају, а митови »добиају своју пуну вредност и значење тек као антимитови«. Преламање реалности је у фантастичном, али и гротесконом. У контексту сликарства Владимира Величковића постављена теза о »систему етичких вредности хумора« уистину се може сматрати изазовном, како у погледу нивоа тумачења хумора, тако и у нивоима тумачења других сегмената уметникове поруче, која успутно са собом носи наслаге створене парадоксалним односима који се рефлектују у стварности према појединцу, или припадају корпусу универзалног.